

Binnen de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Buitenlandse Zaken over het Verslag van de Raad Buitenlandse Zaken van 26 juni 2023 en de Geannoteerde agenda voor de Raad Buitenlandse Zaken van 20 juli 2023 (Kamerstuk 21 501-02, nr. 2698).

De voorzitter van de commissie,
Rudmer Heerema

De griffier van de commissie,
Westerhoff

Inhoudsopgave

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de CU-fractie
Vragen en opmerkingen van het lid van de BBB-fractie

II Antwoord / Reactie van de Minister

III Volledige agenda

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Raad Buitenlandse Zaken (RBZ) van 20 juli 2023. Zij hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de VVD-fractie ondersteunen de lijn van het kabinet om Oekraïne zo veel mogelijk te steunen en de druk op Rusland om diens agressie te beëindigen, zo veel mogelijk te vergroten. Kan de Minister aangeven wat zijn inzet voor verdere militaire steun gaat zijn? Hoe gaat het kabinet uitvoering geven aan de motie van de leden Brekelmans en Sjoerdsma (21 501-02, nr. 2680) over een voortvarend plan voor ophoging van de productie en levering aan Oekraïne van wapens, inzetvoorraden en operationele ondersteuningssystemen? Het is belangrijk dat naast artilleriegranaten in Europa ook de productie van andere benodigde wapensystemen zo snel mogelijk opgevoerd wordt conform deze motie.

De leden van de VVD-fractie vinden het goed dat Nederland inzet op *accountability* van Rusland. Hiervoor wordt onder andere uitvoerig onderzoek gedaan naar Russische oorlogsmisdaden. Kan de Minister toelichten hoe dit proces tot nu toe verloopt? Daarnaast zou het goed zijn als Russische bevroren tegoeden ingezet kunnen worden voor de wederopbouw van Oekraïne. Kan de Minister aangeven wat de laatste stand van zaken is in deze discussie? Welke opties worden besproken en worden nader uitgewerkt? Welke optie geniet de voorkeur van Nederland?

De leden van de VVD-fractie vragen of de Minister de actuele situatie rond de kerncentrale van Zaporizja kan duiden. Hoe reëel is de dreiging van het wegvallen van koeling en van eventuele beschadiging van het gebouw? Hoe verloopt nu de samenwerking tussen het International Atomic Energy Agency (IAEA) en Rusland en hoe beoordeelt het kabinet de Oekraïense waarschuwing dat er explosieven op het gebouw zijn geplaatst? En zijn er in Nederland of in Europees verband scenario's uitgedacht over de wijze waarop met de eventuele gevolgen en risico's voor de volksgezondheid omgegaan moet worden?

De leden van de VVD-fractie vinden het 11de EU-sanctiepakket tegen Rusland een positieve stap, met name de extra sancties tegen omzeiling en de mogelijkheid om listings uit te voeren naar aanleiding van cyberdreigingen. Daarnaast complimenteren deze leden het kabinet met het feit dat Nederland verantwoordelijk was voor een aanzienlijk deel van de nieuwe listings, onder andere gericht tegen de deportatie van Oekraïense kinderen en Russische wapenproducenten. Het is goed dat het kabinet zich onverminderd blijft inzetten voor verdere aanscherping van de sancties tegen Rusland en maatregelen om sanctieomzeiling te bestrijden. Voor welke vervolgstappen zet Nederland zich concreet in?

De leden van de VVD-fractie zien de strategie rond Europese Economische Veiligheid (EEV) als een belangrijk instrument om onze welvaart te beschermen. Kan de Minister nader toelichten wat hierin de Nederlandse inzet is? Kan de Minister specifiek toelichten hoe de afbouw van strategische afhankelijkheden een rol speelt in de EEV en welke concrete doelen hierin worden gesteld in de EEV?

De leden van de VVD-fractie vragen de Minister een toelichting te geven op de rol die toetreding tot de Europese Unie (EU) speelt in het Turkse akkoord met de NAVO-toetreding van Zweden. In de relatie met Turkije vinden deze leden dat wederzijdse belangen rond migratie en veiligheid

centraal dienen te staan. Kan de Minister nader toelichten wat de Nederlandse inzet met betrekking tot migratie zal zijn bij de bespreking van de relatie met Turkije?

Tijdens de Raad zal naar verwachting een *concept note* worden aangenomen over het leveren van letale steun aan Somalië. Kan de Minister toelichten hoe de opbouw van het Somalische leger tot op heden verloopt? Wat is de inzet van Nederland in de discussie rond het verlenen van letale steun aan Somalië? Welke (belangen)afwegingen spelen hierbij voor Nederland een belangrijke rol?

Tot slot zien de leden van de VVD-fractie dat migratie en het brede partnerschap met Tunesië niet op de agenda staan. Kan de Minister toezeggen dat Nederland de urgentie en het belang van migratiepartnerschappen met Tunesië en andere herkomst- en doorreislanden wederom zal benadrukken? En hoe zal de Minister zich hier rond de Raad Buitenlandse Zaken wederom actief voor inzetten?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie bedanken de Minister voor de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken op 20 juli en hebben hier nog enkele vragen over.

De leden van de D66-fractie hechten veel belang aan de steun voor Oekraïne in de oorlog die Rusland al meer dan een jaar geleden is gestart. Bij de NAVO-top in Litouwen is er besloten om eindelijk te beginnen met het trainen van F-16 piloten. De leden van de D66-fractie vragen of het kabinet zich inzet voor een tijdige overdracht van F-16s aan Oekraïne, zodra de eerste lichter van piloten klaar is met de training? Oekraïne heeft namelijk laten weten die luchtsteun nodig te hebben voor een succesvol tegenoffensief. De leden van de D66-fractie vragen zich af wat de afdrank is voor het kabinet van het besproken lidmaatschapsperspectief van Oekraïne bij de NAVO? Kloppen de berichten dat Zelenski verteld is dat de wapenleveranties gestaakt zullen worden als hij zich kritisch blijft uiten inzake het uitblijven van de toetreding van Oekraïne tot de NAVO? De leden van de D66-fractie zijn benieuwd welke concrete punten er besproken zijn inzake de veiligheidsgaranties naar aanleiding van de NAVO-top. Op welke wijze kan de EU bijdragen aan veiligheidsgaranties van de G7 voor Oekraïne?

De leden van de D66-fractie juichen de versterking van de NAVO met het lidmaatschap van Zweden toe. Het ratificatieproces is echter nog niet afgerond. De leden van de D66-fractie zien graag dat de Minister zich gaat inspannen om zijn Turkse en Hongaarse collega's op te roepen de nodige procedures zo snel mogelijk af te ronden. President Erdogan heeft stappen ondernomen richting het aanhalen van betrekkingen met de EU en de VS in aanloop naar en tijdens de NAVO-top in Litouwen. De leden van de D66-fractie vragen hoe de Minister de recente ontwikkelingen met betrekking tot Turkije en de geopolitieke verhoudingen duidt. De leden van de D66-fractie zijn benieuwd of het kabinet hun mening deelt dat er momenteel echter niet voldoende gronden zijn om het toetredingsproces of de onderhandelingen erover te herstarten met Ankara. De leden van de D66-fractie zien graag dat de Minister, indien de Europese Raad openstaat voor een nieuwe bladzijde in de betrekkingen met Turkije, zich inspant voor de vrijlating van mensen van wie het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) duidelijk heeft aangegeven dat ze vrijgelaten moeten worden voordat er inhoudelijke stappen worden gemaakt in de onderhandelingen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Raad Buitenlandse Zaken van juli en hebben hierbij de volgende vragen en opmerkingen.

Deze leden betreuren het dat ten aanzien van Oekraïne de mogelijkheid van het verkennen van diplomatieke routes afwezig lijkt. Het is betreurenswaardig dat de Europese strategie beperkt lijkt tot het leveren van wapens, terwijl diplomatieke initiatieven moeten komen van Afrikaanse landen, Brazilië, China en de G7. Deze leden wijzen erop dat door het diplomatieke spoor aan anderen te laten, Europa geen grip op deze processen kan hebben. De leden van de SP-fractie wijzen ook op potentiële negatieve consequenties voor de rest van de wereld, bijvoorbeeld bij het uitblijven van een nieuwe graandeal. Deze leden nemen kennis van de steun van het kabinet om wederom een half miljard euro uit de Europese Vredesfaciliteit (EVF) aan Oekraïne te besteden. Zij vragen in dit verband nog immer waar de uitvoering blijft van de motie-Jasper van Dijk/Omtzigt (21501-20, nr. 1907), die in februari unaniem werd aangenomen.

De leden van de SP-fractie vragen of en, zo ja, wat Turkije in het vooruitzicht is gesteld ten aanzien van het EU-preaccessietraject, in ruil voor het Turkse akkoord met het NAVO-lidmaatschap van Zweden. Welke functionarissen van de EU hebben hierover met Turkije gesproken, met welke conclusie, en wat vindt de Minister daarvan? Is de Minister bereid om de VN Hoge Commissaris voor Mensenrechten, te gast bij deze RBZ, te bevragen naar zijn opvattingen over het functioneren van de rechtsstaat in Turkije?

De leden van de SP-fractie constateren dat de EVF niet alleen wordt benut voor wapenlevering aan Oekraïne maar ook aan Somalië. Belangrijk verschil is dat Somalië niet is aangevallen c.q. zichzelf verdedigt zoals Oekraïne. Kan de Minister garanderen dat deze «letale steun» geen olie op het vuur gooit van een latente burgeroorlog?

Ten aanzien van de EU-CELAC top vragen deze leden hoe Nederland en de EU zich verhouden tot bepaalde landen van de Gemeenschap van Latijns-Amerikaanse en Caraïbische Staten (CELAC) die toch minder *like-minded* zijn dan de geannoteerde agenda de lezer wil doen geloven. Neem Venezuela. In 2019 erkende Nederland oppositieleider Guaido als president. Hoe zit dat nu? Of neem Cuba. Wat vindt de Minister van de kritiek van Cuba dat de EU «manipulatief gedrag» vertoont, zoals vermeldt in een bericht van Reuters d.d.11 juli? Wordt er gekoerst op normalisering van de betrekkingen met deze landen en met Nicaragua?

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben kennisgenomen van het verslag van de laatste Raad Buitenlandse Zaken en de geannoteerde agenda. Zij hebben daarover de volgende vragen.

Naar aanleiding van het verslag vragen deze leden of de Hoge Vertegenwoordiger bij het bespreken van het onderwerp Armenië-Azerbeidzjan ook de optie van het stellen van een ultimatum naar voren heeft gebracht? Zo niet, dan zouden deze leden willen vragen of de Minister het met hen eens is dat oproepen aan Azerbeidzjan alleen kennelijk geen effect hebben en er nagedacht dient te worden over andere manieren om verandering in de situatie te bewerkstelligen. Waarom staat dit thema overigens niet

weer op de agenda, vragen deze leden verder. Is de Minister van mening dat de situatie geen dringende aandacht vergt van de Raad?

Vragen en opmerkingen van het lid van de BBB-fractie

Het lid van de BBB-fractie heeft kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de Raad Buitenlandse Zaken van juli en heeft hier nog een aantal vragen over.

Zij leest in de geannoteerde agenda dat het kabinet zich blijft inzetten voor verdere aanscherping van de sancties tegen Rusland en voor maatregelen om sanctieomzeiling te bestrijden. Wat wordt hier precies mee beoogd? Het lid van de BBB-fractie wil graag weten wat die extra maatregelen en de aanscherping van sancties inhouden? Zij leest nergens hoe het gaat met de leveringen van tanks en F-16 toestellen. Dit vindt het lid van de BBB-fractie raar, want het gaat om zwaar geschut dat we weggeven aan Oekraïne. Kan de Minister duidelijkheid verschaffen over de stand van zaken? Kan de Minister daarbij ook aangeven wanneer de geleverde tanks en F-16-toestellen operationeel worden, zodat er gekeken kan worden of het effect heeft op de oorlogsvoering?

Verder staat in de geannoteerde agenda dat de Kamer geïnformeerd wordt over de EU-CELAC Top (Gemeenschap van Latijns-Amerikaanse en Caraïbische Staten). Het lid van de BBB-fractie heeft er eerder op gewezen dat zij het belangrijk acht dat de Caraïbische landen en speciale gemeenten hier intensief bij betrokken worden en dat hier kansen voor hen liggen. Echter ziet het lid van de BBB-fractie hier nu niets over terugkomen. Is dit een bewuste keuze? En waarom is hier niet voor gekozen? Dit was een uitgelezen kans voor deze drie landen en drie speciale gemeenten.

II Antwoord/ Reactie van de Minister

III Volledige agenda

Verslag van de Raad Buitenlandse Zaken van 26 juni 2023 Brief regering d.d. 07-07-2023 Minister van Buitenlandse Zaken, W.B. Hoekstra – Verslag van de Raad Buitenlandse Zaken van 26 juni 2023 (Zaaknummer 2023Z13527)

Geannoteerde agenda voor de Raad Buitenlandse Zaken van 20 juli 2023 Brief regering d.d. 07-07-2023 Minister van Buitenlandse Zaken, W.B. Hoekstra – Geannoteerde agenda voor de Raad Buitenlandse Zaken van 20 juli 2023 (Kamerstuk 21501-02-2698)